

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра загальної та практичної психології

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу	«Психологія девіантної поведінки»
Мова викладання	Курс викладається українською мовою
Викладачі	Чайковська Оксана Миколаївна, кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології
Профайл викладачів	https://kaf-zahalnoips.kpnu.edu.ua/chaikovska-oksana-mykolaivna/
Назва освітньої програми	Психологія
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Статус дисципліни	Обов'язковий освітній компонент професійної підготовки
E-mail:	chaykovska@kpnu.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=945
Консультації	Вівторок - 14.00-15.30. Місце проведення – аудиторія 22.

2.Анотація до курсу

Програма курсу з «Психології девіантної поведінки» є складовою стандарту освіти ЗВО. Навчальний курс передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти із змістом, видами та формами прояву девіантної поведінки у людей різного віку, статі, професії та етнічно-культурної приналежності; загальними закономірностями механізмів щодо профілактики і корекції девіацій (відхилень) у поведінці особистості, психічними фактами та явищами в житті людини, що сприяють формуванню девіантної поведінки особистості.

Під час засвоєння навчального матеріалу майбутні психологи не тільки отримають первинну систему психологічних знань щодо відхилень у поведінці, усвідомлення закономірностей функціонування девіантної поведінки особистості, але і навчатися активно впливати на психіку такої особистості, зважаючи на її потенційні, вікові, гендерні, професійні та індивідуально-психологічні особливості, а також засоби впливу.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія девіантної поведінки» є: формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань про психологічні механізми, закономірності девіантної поведінки, вироблення умінь щодо попередження та подолання відхилень у поведінці, з'ясування особливостей психологічної роботи з підлітками та дорослими, схильними до різних форм девіантної поведінки.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Психологія девіантної поведінки» є: засвоєння основних теоретичних підходів щодо девіантної поведінки; отримання навичок надання психокорекційної допомоги при прояві девіантної поведінки; використання набутих знань в майбутній професійній діяльності.

4. Формат курсу

Очний (offline)

5. Результати навчання

Навчальна дисципліна забезпечує внесок у формування таких компетентностей, передбачених освітньою програмою підготовки бакалаврів спеціальності 053 Психологія:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів психологічної науки та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

Фахові компетентності:

СК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну і групову).

СК 9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.

СК 10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК 11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання і саморозвитку.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, **програмними результатами вивчення** дисципліни «Психологія девіантної поведінки» є такі:

ПР 12. Скласти та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПР 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

6.Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Освітня програма, спеціальність	Психологія, 053 Психологія	Психологія, 053 Психологія
Рік навчання/ рік викладання	2 /2024-2025	2 /2024-2025
Семестр вивчення	4	4
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальний обсяг годин	120 год.	120 год.
Кількість годин навчальних занять	48 год.	16 год.
Лекційні заняття	24 год.	8 год.
Практичні заняття	24 год.	8 год.
Семінарські заняття	0 год.	0 год.

Лабораторні заняття	0 год.	0 год.
Самостійна та індивідуальна робота	72 год.	104 год.
Форма підсумкового контролю	залік	залік

7.Пререквізити курсу

Для вивчення курсу здобувачі вищої освіти потребують базових знань із загальної психології з практикумом, вікової та педагогічної психології, соціальної психології, психодіагностики. Міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами: вікова та педагогічна психологія, соціальна психологія, психодіагностика.

8. Політика курсу

Письмові роботи:

Очікується виконання різних видів письмових робіт (написання есе, розроблення кейсів, підготовка доповідей, здійснення презентацій), що потребують оцінювання за відповідними критеріями. У випадку, якщо здобувач вищої освіти не отримав впродовж семестру необхідної кількості балів для отримання заліку, він може підготувати додаткову письмову роботу (есе, доповідь, кейс чи презентацію), тема якої буде погоджена з викладачем.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату.

Відвідування занять

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Здобувачі вищої освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Допускається 1 пропуск з поважних причин, який не впливатиме на систему оцінювання. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.

Література

Уся література, яку здобувачі вищої освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

9.Схема курсу

Дата / кількість акад. год.	Тема, план	Форма заняття	Матеріали	Література Інтернет ресурси	Завдання, год	Вага оцінки (балів)	Термін виконан ня
2 акад. год.	Змістовий модуль І. Загальні особливості психології девіантної поведінки. Тема 1. Девіантна поведінка як предмет наукового пізнання 1.Предмет вивчення девіантної поведінки. 2. Ознаки девіантної поведінки. 3. Співвідношення понять девіантна поведінка, девіантність, девіації, девіант. 4.Дезадаптація як форма порушення соціалізації особистості. 5. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології, девіацій.	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції 2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу

2 акад. год.	Тема 1. Девіантна поведінка як предмет наукового пізнання 1.Предмет вивчення девіантної поведінки. 2. Ознаки девіантної поведінки. 3. Співвідношення понять девіантна поведінка, девіантність, девіації, девіант. 4.Дезадаптація як форма порушення соціалізації особистості. 5. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології, девіацій.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття. Презентація	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Складання опорної блок-схеми до теоретичного матеріалу з даної теми. 2.Підготувати доповідь та презентації на запропоновані теми. 3. Тестування.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год	Тема 2. Класифікація видів девіантної поведінки. 1.Прояви девіантної поведінки особистості. 4.Види девіантної	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції 2.Аналіз інноваційних	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу

	поведінки. 5.Стадії і рівні прояву девіантної поведінки.				підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції		
2 акад. год	Тема 2. Класифікація видів девіантної поведінки. 1.Прояви девіантної поведінки особистості. 2.Види девіантної поведінки. 3.Стадії і рівні прояву девіантної поведінки.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття. Презентації.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16	1.Складання опорної блок-схеми до теоретичного матеріалу з даної теми. 2.Підготувати презентацію на тему: «Класифікаці я видів девіантної поведінки». 3. Тестування.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема 3. Чинники девіантної поведінки особистості. 1.Соціальні чинники девіантної поведінки. 2.Соціально-психологічні чинники девіантної поведінки. 3.Педагогічні чинники девіантної поведінки особистості.	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції 2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу

	4.Індивідуально-психологічні чинники девіантної поведінки особистості.						
2 акад. год.	Тема 3. Чинники девіантної поведінки особистості. 1.Соціальні чинники девіантної поведінки. 2.Соціально-психологічні чинники девіантної поведінки. 3.Педагогічні чинники девіантної поведінки особистості. 4.Індивідуально-психологічні чинники девіантної поведінки особистості.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16	1.Розв’язання ситуаційних задач. 2. Підготувати доповідь та презентацію на запропоновану тему. 3. Тестування	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 акад. год.	Тема 4. Гендерно-вікові аспекти девіантної поведінки особистості. 1.Особливості виникнення опору виховним впливам у дошкільному віці. 2.Шкільна дезадаптація, відсутність навичок взаємодії з соціумом як передумови девіантної поведінки молодшого школяра.	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції 2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу

	3. Вікові особливості становлення особистості підлітка та їх вплив на відхилення в поведінці. 4. Гендерні особливості девіантної поведінки особистості та їх чинники.						
2 акад.год	Тема 4. Гендерно-вікові аспекти девіантної поведінки особистості. 1.Особливості виникнення опору виховним впливам у дошкільному віці. 2.Шкільна дезадаптація, відсутність навичок взаємодії з соціумом як передумови девіантної поведінки молодшого школяра. 3. Вікові особливості становлення особистості підлітка та їх вплив на відхилення в поведінці. 4. Гендерні особливості девіантної поведінки особистості та їх чинники.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.		Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

2 академ. год.	Тема 5. Адиктивна поведінка особистості. 1. Загальна характеристика адиктивної поведінки. 2. Детермінанти залежної поведінки. 3. Алкогольна адикція. 4. Наркотична залежність. 5. Ігрова залежність.	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції 2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу
2 академ. год.	Тема 5. Адиктивна поведінка особистості. 1. Загальна характеристика адиктивної поведінки. 2. Детермінанти залежної поведінки. 3. Алкогольна адикція. 4. Наркотична залежність. 5. Ігрова залежність.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Розв'язання ситуаційних задач. 2. Підготувати доповідь та презентацію на запропоновану тему. 3. Тестування	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 академ. год	Тема 6. Агресивна поведінка особистості. 1.Агресія і агресивна поведінка. 2.Теорії агресії в психології.	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу

	3. Умови формування агресивної поведінки. 4. Особливості прояву агресивної поведінки.				2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції		
2 академ. год	Тема 6. Агресивна поведінка особистості 1.Агресія і агресивна поведінка. 2.Теорії агресії в психології. 3. Умови формування агресивної поведінки. 4. Особливості прояву агресивної поведінки.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Розв'язання ситуаційних задач. 2. Підготувати доповідь та презентацію на запропоновану тему. 3. Тестування	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
2 академ. год	Тема 7. Суїцидальна поведінка 1. Особливості прояву суїцидальної поведінки. 2. Типологія суїцидів. 3. Вікові особливості суїцидальної поведінки. 4. Форми суїцидальної поведінки.	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції 2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми.	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу

					3.Огляд літератури з теми лекції		
2 академ. год	Тема 7. Суїцидальна поведінка 1. Особливості прояву суїцидальної поведінки. 2. Типологія суїцидів. 3. Вікові особливості суїцидальної поведінки. 4. Форми суїцидальної поведінки.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Розв'язання ситуаційних задач. 2. Підготувати доповідь та презентацію на запропоновану тему. 3. Тестування	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

2 академ. год	Тема 8. Делінквентна поведінка. 1.Особливості прояву делінквентної поведінки. 2. Умови формування делінквентної поведінки. 3.Детермінанти делінквентної поведінки.	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції 2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу
2 академ. год	Тема 8. Делінквентна поведінка. 1.Особливості прояву делінквентної поведінки. 2. Умови формування делінквентної поведінки. 3.Детермінанти делінквентної поведінки.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Розв'язання ситуаційних задач. 2. Підготувати доповідь та презентацію на запропоновану тему. 3. Тестування	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

2 академ. год.	Тема 9. Психологічна діагностика особистості з девіаціями поведінки. 1. Особливості проведення психологічної діагностики особистості з девіаціями поведінки. 2. Цілі та стадії психодіагностики девіантної поведінки. 3. Методи психодіагностики девіантної поведінки.	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16	1. Перелік актуальних проблем з теми лекції. 2. Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3. Огляд літератури з теми лекції.	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу
2 академ. год.	Тема 9. Психологічна діагностика особистості з девіаціями поведінки. 1. Особливості проведення психологічної діагностики особистості з девіаціями поведінки. 2. Цілі та стадії психодіагностики девіантної поведінки. 3. Методи психодіагностики девіантної поведінки.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1. Розробити карту діагностики неповнолітнього. 2. Розв'язання ситуаційних задач. 3. Тестування	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
4 академ. год.	Тема 10. Психологічні основи профілактики девіантної поведінки. 1. Характеристика поняття «профілактика девіантної поведінки». Первинна,	Лекція	Текст лекції. Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1. Перелік актуальних проблем з теми лекції	Присутність на лекції та активна участь у дискусії	Згідно розкладу

	вторинна і третинна профілактика. 2.Особливості профілактики девіантної поведінки особистості. 3.Форми психопрофілактичної роботи. 4.Особливості профілактики делінквентної поведінки. 5.Особливості профілактики адиктивної поведінки. 6.Особливості профілактики суїцидальної поведінки. 7. Особливості профілактики девіантної поведінки в умовах закладів освіти				2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції		
4 академ. год.	Тема 10. Психологічні основи профілактики девіантної поведінки. 1.Характеристика поняття «профілактика девіантної поведінки». Первинна, вторинна і третинна профілактика. 2.Особливості профілактики девіантної поведінки особистості.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1. Розробити програму соціальної профілактики різних видів девіантної поведінки (на вибір). 2. Виконання практичних завдань.	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу

	3.Форми психопрофілактичної роботи. 4.Особливості профілактики делінквентної поведінки. 5.Особливості профілактики адиктивної поведінки. 6.Особливості профілактики суїцидальної поведінки. 7.Особливості профілактики девіантної поведінки в умовах закладів освіти				3. Тестування.		
2 академ. год.	Тема 11. Психологічні основи корекції девіантної поведінки особистості. 1.Психологічна інтервенція. Основні завдання психологічної корекції девіантної поведінки. 2. Принципи поведінкової корекції. 3. Індивідуальні форми психокорекції девіантної поведінки. 4. Групові форми психокорекції девіантної поведінки.	Лекція	Текст лекції Презентація.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1.Перелік актуальних проблем з теми лекції 2.Аналіз інноваційних підходів до вирішення проблеми. 3.Огляд літератури з теми лекції	Присутність на лекції та активна участь у дискусії.	Згідно розкладу

2 академ. год.	Тема 11. Психологічні основи корекції девіантної поведінки особистості. 1. Психологічна інтервенція. Основні завдання психологічної корекції девіантної поведінки. 2. Принципи поведінкової корекції. 3. Індивідуальні форми психокорекції девіантної поведінки. 4. Групові форми психокорекції девіантної поведінки.	Практичне заняття	Завдання до практичного заняття.	Основна: 1-6. Додаткова: 1-16.	1. Розробити програму психокорекційного тренінгу з метою профілактики девіантної поведінки особистості. 2. Розв'язання ситуаційних задач. 3. Тестування	Виконання завдань – 12 балів	Згідно розкладу
-------------------	--	-------------------	----------------------------------	-----------------------------------	---	------------------------------	-----------------

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти із дисципліни «Психологія девіантної поведінки» оцінюються згідно з Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями).

Змістовий модуль включає бали за поточну роботу здобувачів вищої освіти на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Практичні індивідуальні та групові завдання, які виконує здобувач вищої освіти за визначеною тематикою перевіряються викладачем. Модульний контроль знань здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях

Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів. Відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні»; може самостійно знайти відповідь у підручнику.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі володіння елементарними знаннями і навичками; робить спроби виконання завдань і дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями; орієнтується у поняттях і визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні у нього труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (проте з окремими помилками); вміє працювати з літературою, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно

		користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
	8	Знання здобувача досить повні, він вільно застосовує навчальний матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення, висновки.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Ви сокий (творчо- професі йний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати навчальний матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою, самоосвітою; логічно та творчо викладає матеріал в усній і письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР) та завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з

непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Рейтингова оцінка за поточною успішністю (30 балів)

Рейтингова оцінка за поточною успішністю – 30 балів.

Оцінювання на навчальних заняттях переводиться у 30-бальну систему у наступному порядку:

$$r = (0,05 \times \bar{r} + 0,4) \times r_{\max},$$

де $\bar{r}$ – середня оцінка навчальної діяльності на навчальних заняттях;

$r_{\max}$ – встановлений максимально можливий бал на оцінювання результатів навчальної діяльності на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля.

Критерії оцінювання самостійної роботи (20 балів)

Самостійна робота оцінюється за наслідками перевірки рівня засвоєння всіх питань, винесених на самостійну роботу. За самостійну роботу здобувач вищої освіти може отримати 20 балів. При отриманні менше 12 балів самостійна робота вважається не виконаною і студент отримує можливість її перескладати.

18-20 балів – здобувач вищої освіти активно опрацьовує основну та додаткову рекомендовану літературу; у повному обсязі засвоює теоретичний матеріал, винесений на самостійне опрацювання; правильно виконує конкретні практичні завдання; виявляє творчий підхід під час розв'язання ситуацій фахового спрямування;

15-17 балів – здобувач вищої освіти опрацьовує переважно основну літературу з теми; достатньо засвоює теоретичний матеріал, винесений на самостійне опрацювання; практичні завдання виконує при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами; намагається знайти вирішення ситуацій фахового спрямування; згідно поставлених вимог оформляє результати самостійної роботи.

12-14 балів – здобувач вищої освіти опрацьовує частково рекомендовану літературу, невпевнено орієнтується в першоджерелах; недостатньо засвоює теоретичний матеріал, винесений на самостійне опрацювання; не вміє поєднувати теорію з практикою; з помилками виконує конкретні практичні завдання; не здатний самостійно розв'язувати ситуації фахового спрямування; результати виконаної роботи оформляє без дотримання поставлених вимог.

0-11 балів – здобувач вищої освіти опрацьовує лише деякі одиничні першоджерела (9-11 балів); не засвоює теоретичний матеріал, винесений на самостійне опрацювання (6-8 балів); не формує практичні компетенції і на низькому рівні виконує практичні завдання (3-5 балів); у цілому неправильно виконує та оформляє самостійну роботу; не представляє результати самостійної роботи взагалі (0-2 балів).

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи (50 балів)

З навчальної дисципліни «Психологія девіантної поведінки» передбачено проведення модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. До її написання допускаються всі студенти.

Модульна контрольна робота оцінюється у 50 балів: 2 теоретичних завдання (за кожну повну вірну відповідь теоретичного завдання нараховується максимально 10 балів) – 20 балів; та 30 тестових питань – по 1 балу за 1 правильну відповідь – 30 балів.

Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її

виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

Критерії оцінювання МКР

50-45 балів	Здобувач вищої освіти виявляє глибокі фундаментальні знання теорії, володіє тезаурусом, повно викладає вивчений матеріал, виявляє розуміння предмета висловлювання, вміє підбирати аргументи для підтвердження своєї думки, формулює своє бачення проблеми, може обґрунтовувати свої судження.
44-40 балів	Якщо відповідь здобувача вищої освіти відповідає тим самим вимогам, що і для оцінки «відмінно», але при цьому здобувач допускає 1-2 помилки чи неточності. Здобувач вищої освіти наводить власні приклади на підтвердження думок.
39-30 балів	Здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень предмета, але викладає матеріал неповно і допускає неточності у визначенні понять; не вміє досить глибоко і доказово обґрунтовувати свої судження і наводити приклади; викладає матеріал непослідовно і не логічно.
29-0 балів	Якщо здобувач вищої освіти виявляє незнання більшої частини вивченого матеріалу, допускає помилки у формулюванні понять, які спотворюють їх зміст, не вміє самостійно побудувати систему вивчення певних тем, хаотично і невпевнено викладає матеріал.

Семестровий залік

До індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти результати підсумкового контролю у формі заліку заносяться за умови, якщо здобувач не має академічної заборгованості за результатами поточного контролю та його рейтингова оцінка є позитивною.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Таблиці відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Підсумкова семестрова рейтингова оцінка (100 балів)

Поточний і модульний контроль (100 балів)			Сума
Поточний контроль	Самостійна робота	МКР	100
30 балів	20 балів	50 балів	

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти з дисципліни

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Пояснення	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100	A	Відмінно	10	відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре	25	добре	
75-81	C	Добре	30		
67-74	D	Задовільно	25	задовільно	
60-66	E	Достатньо	10		
35-59	FX	Незадовільно		незадовільно	не зараховано

11. Процедура врахування результатів неформальної та/або інформальної освіти

Визнання результатів неформального та/або інформального навчання особи закладом освіти (науковою установою) здійснюється згідно таких нормативно-правових документів:

- наказу МОН від 08.02.2022 року №130 «Порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»;
- наказу ректора К-ПНУ від 06.02.2023 року №15-ОД «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти»;

Процедура визнання результатів неформального та/або інформального навчання передбачає такий алгоритм дій:

- подання здобувачем вищої освіти на ім'я декана факультету заяви щодо визнання;
- ідентифікацію задекларованих у письмовій формі здобувачем вищої освіти результатів неформального та/або інформального навчання, які підлягають оцінюванню закладом освіти;
- оцінювання задекларованих результатів навчання здобувача вищої освіти;
- прийняття рішення про визнання та зарахування здобувачеві вищої освіти відповідних освітніх компонентів (складових освітніх компонентів) освітньої програми або відмову у визнанні.

Загальний обсяг освітніх компонентів освітньої програми, що зараховуються здобувачеві освіти за підсумками визнання результатів неформального та/або інформального навчання, не може перевищувати 25% відповідної освітньої програми.

Здобувач вищої освіти не може бути звільненим від атестації за підсумками визнання результатів неформального та/або інформального навчання.

12. Список рекомендованої літератури

Основна

1. Кошова І.В., Кресан О.Д. Психологія девіантної поведінки : навчально-методичний посібник. Ніжин : Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 226 с.

2. Корнєшук В.В., Волошенко М.О., Олло В.П. Профілактика та корекція девіантної поведінки підлітків : навчальний посібник. Херсон : Олді плюс, 2021. 136 с.
3. Кузьменко В.В., Диса О.В., Шинкаренко І.О. Психологія девіантної поведінки : навчальний посібник. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2019. 68 с.
4. Максимова Н.Ю. Психологія девіантної поведінки : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2011. 520 с.
5. Профілактика та корекція відхилень поведінки : метод. реком. до сем. занять / уклад. Л. Мафтин, А. Шульга. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 56 с.
6. Христук О.Л. Психологія девіантної поведінки : навчально-методичний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2014. 192 с.

Додаткова

1. Бондарчук О.І. Психологія девіантної поведінки : курс лекцій. Київ : Науковий світ, 2010. 230 с.
2. Головка Н.І. Соціальна профілактика правопорушень : навчальний посібник. Київ : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2017. 174 с.
3. Гура С.О. Психологія суїциду : навчальний посібник. Харків : НУЦЗУ, 2016. 129 с.
4. Запобігання та протидія проявам насильства : діяльність закладів освіти. Навчально-методичний посібник / Андрєєнкова В.Л., Байдик В.В., Войцях Т.В., Калашник О.А. та ін. Київ : ФОП Нічога С.О. 2020. 196 с.
5. Корекція поведінки дітей, які перебувають на обліках (інформаційно-методичні матеріали та програма) / К.М. Муліка, Ж.С. Ахїджанян, Н.В. Драч. Полтава : ПОІППО, КМСДУМВС України в Полтавській області, 2013. 90 с.
6. Лобанова А.С., Калашнікова Л.В. Робота з підлітками-девіантами : соціологічний та психологічний аспекти : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Вид-во «Каравела», 2017. 470 с.
7. Максимова Н.Ю. Безпека життєдіяльності: соціально-психологічні аспекти алкоголізму та наркоманії : навчальний посібник. Київ : Либідь, 2006. 328 с.
8. Максимова Н.Ю., Толстоухова С.В. Соціально-психологічний аспект адиктивної поведінки підлітків та молоді. Київ : ІСДО, 2000. 200 с.
9. Ніколенко О.С. Профілактика та корекція девіантної поведінки підлітків : науково-методичний посібник. Чернівці : Рута, 2004. 80 с.
10. Оржеховська В.М. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх : навчальний посібник. [Б. м.] : Видавець Чабаненко Ю., 2008. 376 с.
11. Пихтіна Н.П. Профілактика та соціально-педагогічна робота з дітьми девіантної поведінки: навчально-методичний посібник. Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2007. 239 с.
12. Психологічні механізми ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою в умовах суспільних змін : монографія / Максимова Н.Ю., Грись А.М., Манілов І.Ф., Литвинчук Л.М., Рябовол Т.А., Філоненко Л.А., Максим О.В., Щербина-Прилука В.М.; за ред. Н.Ю. Максимової. Київ : Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 272 с.
13. Теорія та практика профілактичної роботи з дітьми, схильними до девіантної поведінки : український і міжнародний досвід : монографія / О. Янкович, О. Кікінежді, І. Козубовська, В. Поліщук, Г. Радчук та ін. Тернопіль : Осадця Ю.В., 2018. 300 с.
14. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика : навчальний посібник. Харків : НТУ «ХП», 2018. 246 с.
15. Чайковська О.М. Акцентуації характеру як чинник девіантної поведінки підлітків. *Психологія XXI століття : теоретичні та практичні дослідження* : збірник наукових праць / гол. ред. Л.Г. Білий. Хмельницький : Вид-во Хмельниц. ін-ту МАУП, 2019. Вип. 10. С. 223–230.
16. Чайковська О.М. Особливості профілактики девіантної поведінки підлітків. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*: зб. за підсумками звітної наукової конференції викладачів, докторантів і аспірантів [Електронний ресурс].

Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022.
Вип. 21. С. 250–251.

Інтернет-ресурси

http://www.nbuv.gov.ua/node/2116	Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
http://library.kpnu.edu.ua/ufd/	Електронний каталог бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка
https://mon.gov.ua/ua/osvita/pozashkilna-osvita/psihologichna-sluzhba	Психологічна служба : Психологічна підтримка дітей
https://sites.google.com/site/hmelnocpsr/	Хмельницький обласний навчально-методичний центр психологічної служби : На допомогу фахівцям психологічної служби.